

ภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทากับงานออกแบบลวดลายร่วมสมัย

เตชิต เฉยพ่วง

สาขาวิชาการออกแบบเครื่องแต่งกาย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

email: taechit.ch@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อการออกแบบลวดลายโดยได้รับแรงบันดาลใจจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ความสำคัญของวังสวนสุนันทา ภาพวาดสีน้ำภายในวังสวนสุนันทา ชนิดและลักษณะพันธุ์ไม้ รวมถึงองค์ประกอบศิลป์และหลักการออกแบบเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบลวดลาย จำนวนทั้งสิ้น 3 ลาย

โดยลวดลายดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำหลักการออกแบบตามหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์รูปแบบสากลมาใช้ในการออกแบบ แต่ยังคงรูปแบบดั้งเดิมของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทาไว้ มีการแบ่งลายออกเป็น 3 กลุ่มตามรูปแบบการแบ่งหมวดหมู่ของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา ได้แก่ กลุ่มกล้วยไม้ กลุ่มกุหลาบ และกลุ่มพันธุ์ไม้ในวรรณคดี ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของภาพดอกไม้ชอบมน ดอกไม้ชอบหยัก ดอกไม้ปลายแหลม ใบไม้ เถา กิ่ง ซึ่งเป็นรูปภาพดั้งเดิม บนชุดสีเดิมนำมาปรับเปลี่ยนสัดส่วนใหม่ให้มีความทันสมัยมากขึ้น แล้วจึงนำองค์ประกอบต่างๆข้างต้น มาจัดกลุ่มและเชื่อมโยงด้วยเทคนิคใหม่ โดยอ้างอิงจากเค้าโครงการจัดองค์ประกอบเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภาพวาดกลุ่มพันธุ์ไม้นั้นๆ ทำให้ได้ผลงานการออกแบบลวดลายที่มีความร่วมสมัย แต่ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงเสน่ห์และความงามของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา ที่มีความร่วมสมัยไม่เสื่อมคลาย จากการออกแบบลวดลายดังกล่าวผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลวดลายเหล่านั้นว่าควรนำมาใช้ผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆเพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลงานในเชิงพาณิชย์ต่อไป

คำสำคัญ: ภาพวาดสีน้ำ, วังสวนสุนันทา, งานออกแบบลวดลายร่วมสมัย

Watercolor painting in Suan Sunandha Palace with contemporary designs.

Taechit Cheuypoung

Faculty of Fine and Applied Arts

Suan Sunandha Rajabhat University

email: taechit.ch@ssru.ac.th

Abstract

This research is done to create new compositions for designs finding inspirations from watercolor artworks displayed in Suan Sunandha Palace. The researcher made a study in the history of the landmark, its importance, the paintings in the Palace, the types and characteristics of the flowers painted, as well as the artistic elements and principles of designs that went into the paintings. The information obtained led to the creation of three totally new designs.

The designs incorporated standard international designs and artistic principles, and still kept to the original style of the watercolor paintings in Suan Sunandha Palace. Following the paintings, the designs are divided into three categories: Orchids, Roses, and Flowers from Literatures. The researcher used the components of the flowers including: rounded-petal flowers, wavy edged-petals, flowers with pointed petals, leaves, vines, and branches. All of them represented in the original paintings. Upon the original, the researcher switched these elements and its proportion around to create a more modern designs. The original forms are used as references since they contain the characteristics of each flower species. The work created achieved an updated trait and simultaneously, reflects the charms and timeless beauty of the watercolor paintings displayed in Suan Sunandha Palace, which still exists in today's world from the design of the pattern, the experts have suggested that these patterns should be used to produce different products to create value for commercial purposes.

Keywords: Watercolor Painting, Suan Sunandha Palace, Contemporary Design

บทนำ

วังสวนสุนันทานั้นถือได้ว่าเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็น พระมหากษัตริย์สยาม รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรีได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างสวนป่าขึ้นเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนพระอิริยาบถ พระองค์มีพระราชประสงค์ให้สวนนี้มีลักษณะเป็นสวนป่า(พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, จดหมายเหตุพระราชกรณียกิจรายวัน ภาคที่ 22 : พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิงเพิ่ม โชฎีกราชเศรษฐี รวบรวมโดยนวภรณ์ ศรีสาบุญกลางค์. 2555) จึงโปรดเกล้าฯ ให้หาพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลที่ดีและหาได้ยากนานาชนิดมาปลูกไว้ในสวนแห่งนี้ "สุนันทาอุทยาน" ชื่อสวนแห่งนี้มาจากชื่อสวนของพระอินทร์บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และเพื่อเป็นการรำลึกถึงสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี พระมเหสีซึ่งเป็นที่รักยิ่งของพระองค์ จึงโปรดพระราชทานนามสวนป่านี้ว่า "สวนสุนันทา" และยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตำหนักขึ้นเพื่อเตรียมไว้เป็นที่ประทับของมเหสี เจ้าจอม และพระราชธิดา

จากการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง สวนสุนันทาขึ้นเพื่อเป็นสวนป่านั้น ทำให้ในสวนสุนันทาแห่งนี้มีพันธุ์ไม้ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศทั้งไม้ดอกไม้ประดับมากมาย และเมื่อ พ.ศ. 2467 พระวิมาดาเธอฯ ทรงประชวรด้วยโรคปัสสาวะหวาน จึงได้เสด็จไปประทับกับพระราชโอรส คือ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ณ วังลดาลัย (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในปัจจุบัน) การพักผ่อนที่ทรงโปรดปรานมากที่สุดคือการปลูกต้นไม้ เมื่อทรงหายประชวรแล้ว ทรงเห็นว่าวังที่เคยประทับอยู่นั้นมีเนื้อที่บริเวณน้อย ไม่พอกับการปลูกต้นไม้ พระองค์จึงคิดหาที่ประทับให้ผลิตผลิตพระทัยเพื่อปลูกต้นไม้ยามว่าง จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่จะเสด็จมาประทับ ณ สวนสุนันทา เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชานุญาตแล้ว พระบรมวงศ์ฝ่ายในและเจ้าจอมในรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีความประสงค์จะเข้ามาอยู่ ก็ได้ตามเสด็จพระวิมาดาฯ ในคราวเดียวกัน

พระวิมาดาเธอ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา ทรงเป็นนักพฤกษศาสตร์ชั้นเยี่ยม ทรง 'เล่น' ต้นไม้ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็น ไม้ดอกไม้ใบ หรือไม้ผล ที่ตำหนักนั้นมีทั้งดอกกุหลาบหลายร้อยต้น มีโรงกล้วยไม้ขนาดใหญ่ มีกล้วยไม้นับจำนวนพัน ตรงพื้นล่างรองจากต้นกล้วยไม้ จะเป็นต้นหน้าวัวซึ่งออกดอกทั้งปี ต้นไม้ใหญ่นั้นทรงหามาปลูกแทบทุกชนิด ต้นที่ออกผลมีทั้งต้นหัว ต้นกระท้อน มะม่วง นานาชนิด ชมพู มีหน้าซำยังมีต้นเกล็ดอีกด้วย ส่วนที่ตำหนักพระวิมาดาเธอฯ นั้นเปรียบเสมือนสวนอุทยานน้อยๆ ที่เดียว (พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิมลฉัตร, 2533:45) ระหว่างตำหนักพระวิมาดาเธอฯ กับพระที่นั่งนงคราญสโมสรมีรั้วโปร่งกัน สภาพบริเวณรอบตำหนักนั้นปลูกไม้ดอกไม้ประดับทุกประเภทงามละลานตา ไม้ดอกไม้ประดับคือกุหลาบ กล้วยไม้ ซึ่งมีแทบทุกชนิด ทุกประเภทหลายร้อยต้น พระวิมาดาเธอฯ ทรงใช้จ่ายเงินมากเพื่อซื้อต้นไม้ ดอกไม้มาทรงปลูก ต้นไม้หลายชนิดไม่ว่าจะเป็นลิ้นทมขาว พุทชชาติสีเหลือง ต้นเล็บนางฟ้า ต้นไม้โตๆ พันธุ์ต่างๆ แปลกๆ ทรงปลูกที่สวนสุนันทาเป็นแห่งแรกก็ว่าได้(เจ้าจอม ม.ร.ว.สดับ ในรัชกาลที่ 5, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2522 อ้างถึงในเน่งน้อย ติตติรานนท์, ผู้รวบรวม, 2522:30-31)

พระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดาในช่วงสมัยที่พระองค์ประทับที่สวนสุนันทานั้น บริเวณรอบตำหนักจะคลาคล่ำไปด้วยสีสนพรรณไม้นานาชนิดส่งกลิ่นหอมตลบอบอวลด้วยดอกกุหลาบ ลิ้นทม สารภี ลำดวน นมแมว มะลิ หน้าวัว พุทชชาติ เล็บนางฟ้า และแก้วเจ้าจอม เป็นต้น ในช่วงเวลาบ่ายถึงค่ำ จะทรงพระดำเนินไปทอดพระเนตรไม้ดอกไม้ประดับต่างๆ ด้วยความสนพระทัยยิ่ง โดยจะมีคุณข้าหลวงและมหาดเล็กร่วมด้วย และในทุกๆ เช้าโปรดให้คุณข้าหลวงในพระองค์วาดรูปดอกไม้ที่ทรงปลูกไว้ให้เหมือนจริงมากที่สุด พร้อมระบายสีน้ำ โดยเฉพาะดอกกล้วยไม้พันธุ์ต่างๆ เมื่อวาดเสร็จแล้วจึงนำขึ้นถวายทอดพระเนตร ถ้าทรงเห็นว่ายังวาดได้ไม่งามเหมือนของจริงก็จะทรงปล่อยให้วาดต่อไปจนกว่าจะพอพระทัย คุณข้าหลวงที่มีฝีมือ เช่น คุณข้าหลวงอมร รัตติคุณหิโชติ โดยพระองค์จะทรงชี้แนะและวิจารณ์เพื่อให้แต่ละภาพ เป็นเช่นต้นแบบตามธรรมชาติทั้งรูปทรงและสีสน ภาพวาดเหล่านี้ เท่าที่รวบรวมได้ในปัจจุบันมีจำนวน 117 ภาพ โปรดให้ข้าหลวงวาดตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2460 เป็นต้นมา ยังเก็บรักษาไว้ที่ตำหนักพระวิมาดาเธอฯ ปัจจุบันตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา(ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

จากความสำคัญและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นได้ชัดว่าภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทาเป็นภาพวาดจิตรกรรมสีน้ำที่มีความสำคัญ ทรงคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นการเก็บรวบรวมถึงรูปแบบของพันธุ์ไม้ให้เห็นได้อย่างชัดเจน การตกแต่งลวดลาย และสีที่เหมือนจริงของภาพปรากฏเป็นความงดงามและความประทับใจอย่างมหัศจรรย์แก่ผู้ที่ได้พบเห็น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าในการนำมาศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาให้เป็นองค์ความรู้ นำมาใช้ในการออกแบบให้เกิดลวดลายสร้างสรรค์ที่มีความร่วมสมัย และยังสามารถนำไปต่อยอดทางด้านความคิดเพื่อพัฒนาได้อีกในอนาคต ผลการวิเคราะห์ สี ลวดลาย และองค์ประกอบศิลป์ของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา ที่ได้ทำการจำแนกภาพวาดออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกล้วยไม้, กลุ่มกุหลาบ และกลุ่มพันธุ์ไม้ในวรรณคดี สามารถสรุปได้ดังนี้

สี

1. มีการใช้โทนสีโดยรวมเป็นโทนร้อนหรือเย็นอย่างใดอย่างหนึ่ง และแทรกด้วยสีอีกกลุ่มหนึ่งในปริมาณที่น้อยกว่า เพื่อสร้างความน่าสนใจ

2. ใช้สีขั้นที่ 1 หรือ 2 กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นสีหลัก แล้วจึงใช้อีกกลุ่มหนึ่งหรือสีกลาง เช่น สีขาว เป็นสีรอง เพื่อให้ภาพรวมเกิดความกลมกลืน (เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ, 2549)

ลวดลาย

ใช้ลวดลายจากธรรมชาติ โดยการให้แสงและเงาทำให้เกิดลวดลายขึ้นบนวัตถุนั้น โดยมีโครงสร้างและส่วนประกอบอื่นๆเป็นลวดลายเรขาคณิตและรูปทรงอิสระ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนและช่วยสร้างพื้นผิวที่แตกต่าง ไม่ราบเรียบจนเกินไป

องค์ประกอบศิลป์

1. มีลักษณะการจัดกลุ่มที่แตกต่างกันออกไปในแต่ภาพ ทั้งการจัดกลุ่มที่สมมาตร มีรูปแบบชัดเจน เห็นพื้นหลังน้อย ไปจนถึงการจัดข้อต่อเดี่ยว และแบบเป็นกลุ่ม การเชื่อมต่อแบบข้อต่อข้อซึ่งดูหนาแน่น และการเชื่อมต่อด้วยเถาที่โปร่ง สบายตา มองเห็นพื้นหลังมากกว่า และการให้อุปกรณ์ เช่น แจกัน ฝ่าใบเตยเข้ามาเป็นองค์ประกอบเสริมทำให้ภาพวาดดูโดดเด่นมากขึ้น

2. ใช้การซ้ำแบบไม่เท่ากัน คือ การสลับขนาดใหญ่และเล็ก กับการใช้การซ้ำลายที่ไม่เท่ากัน (ชูศักดิ์ เทพพาณิชย์, 2556) คือ ลายไม้ซ้ำหรือเหมือนกัน ตามแนวตั้ง และแนวนอน ขึ้นอยู่กับรูปแบบของพันธุ์ไม้ที่นำมาวาด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา
2. เพื่อสร้างงานออกแบบลวดลายจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา
3. เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบลวดลายจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา ที่จะเป็นประโยชน์ในการสร้างภาพลักษณ์ต่อองค์กร ชำราชากร เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และสามารถนำมาใช้ประยุกต์ในการเรียนการสอนวิชาการออกแบบลวดลาย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาข้อเท็จจริงในอดีตที่ผ่านมาและข้อมูลที่ค้นคว้าได้ในปัจจุบัน แล้วนำมาพรรณนาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องในเชิงวิเคราะห์เพื่อการออกแบบโดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคเอกสารและภาคสนาม ณ สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา, หอสมุดแห่งชาติ เกี่ยวกับภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลด้านการออกแบบลวดลายสำหรับนำมาใช้ในงานออกแบบ
3. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงพรรณนา พร้อมภาพประกอบ
4. นำเสนอลวดลายที่ได้ออกแบบจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา
5. จัดทำรายงานผลการวิจัยการออกแบบลวดลายจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการออกแบบลวดลายโดยได้รับแรงบันดาลใจจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา โดยแบ่งภาพวาดสีน้ำออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มกล้วยไม้ กลุ่มกุหลาบ และกลุ่มพันธุ์ไม้ในวรรณคดี โดยเป็นการสรุปผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลต่างมาเป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายจำนวน 3 ลาย แบ่งเป็นกลุ่มละ 1 ลวดลาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มกล้วยไม้

เกณฑ์	ลักษณะทางกายภาพ
รูปแบบ	ลวดลายสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากกล้วยไม้
ลวดลาย	ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่ ดอกกล้วยไม้และใบไม้ ผสมผสานกันในกรอบของรูปทรงเรขาคณิตของสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่นำมาเรียงซ้อนกันจนเกิดเป็นชั้นลาย
สี	- ใช้สีโทนร้อนเป็นสีหลัก ได้แก่ สีส้ม, สีเหลือง, สีแดง, สีม่วงแดง, สีชมพู ตัดกับสีโทนเย็น ได้แก่ สีม่วงอ่อน, สีเขียวอ่อน และสีเขียว

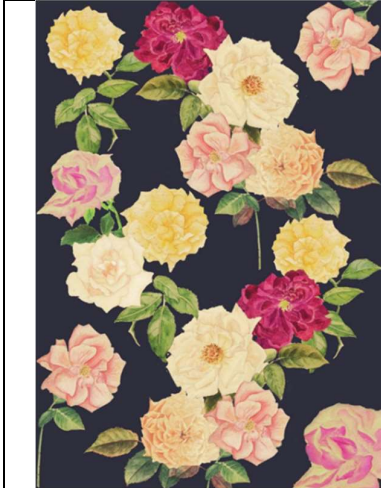
	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้สีชั้นที่ 2 คือ สีม่วงแดง และสีเขียวเป็นสีหลัก ประกอบด้วยสีชั้นที่ 1 คือสีเหลืองเป็นสีรอง
<p>องค์ประกอบศิลป์</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - มีองค์ประกอบหลักเป็นรูปดอกกล้วยไม้แบบกลีบหยัก และปลายแหลม เชื่อมต่อกันด้วยกลีบดอกไม้ที่เรียงต่อกันเป็นเส้นนำสายตา ต่อเข้าหาดอกอื่นๆ - ระยะห่างของแต่ละดอกค่อนข้างใกล้เคียงกัน การวางลายต่อหนึ่งช่อลายค่อนข้างแน่น เห็นพื้นหลังที่เป็นลายดอกที่จางลง แต่ทิ้งระยะห่างระหว่างช่อลายมากกว่า เพื่อสร้างพื้นที่พักสายตา - ใช้ลวดลายเรขาคณิต เป็นเส้นกรอบการวางแบบลายวางตามแนวพื้นที่ด้านหลังของช่อลาย เพื่อเติมเต็มพื้นที่ว่างและเพิ่มรายละเอียดของลายให้มีความทันสมัย - ใช้หลักสมดุลแบบสมมาตรตามแนวเฉียง ด้วยการซ้ำแบบเท่ากัน - ใช้ลวดลายแบบธรรมชาติเป็นหลัก ลวดลายเรขาคณิตเป็นรอง

ตารางที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบลวดลายกลุ่มกล้วยไม้

ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่ ดอกกล้วยไม้และใบไม้ ผสมผสานกันในกรอบของรูปทรงเรขาคณิตของสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่นำมาเรียงซ้อนกัน จนเกิดเป็นชั้นลาย มีองค์ประกอบหลักเป็นรูปดอกกล้วยไม้แบบกลีบหยัก และปลายแหลม เชื่อมต่อกันด้วยกลีบดอกไม้ที่เรียงต่อกันเป็นเส้นนำสายตา ต่อเข้าหาดอกอื่นๆ ระยะห่างของแต่ละดอกค่อนข้างใกล้เคียงกัน การวางลายต่อหนึ่งช่อลายค่อนข้างแน่น เห็นพื้นหลังที่เป็นลายดอกที่จางลง แต่ทิ้งระยะห่างระหว่างช่อลายมากกว่า เพื่อสร้างพื้นที่พักสายตา ใช้ลวดลายเรขาคณิต เป็นเส้นกรอบการวางแบบลายวางตามแนวพื้นที่ด้านหลังของช่อลาย เพื่อเติมเต็มพื้นที่ว่างและเพิ่มรายละเอียดของลายให้มีความทันสมัย ใช้หลักสมดุลแบบสมมาตรตามแนวเฉียง ด้วยการซ้ำแบบเท่ากัน ใช้ลวดลายแบบธรรมชาติเป็นหลัก ลวดลายเรขาคณิตเป็นรอง ใช้สีโทนร้อนเป็นสีหลัก ได้แก่ สีส้ม, สีเหลือง, สีแดง, สีม่วงแดง, สีชมพู ตัดกับสีโทนเย็น ได้แก่ สีม่วงอ่อน, สีเขียวอ่อน และสีเขียว ใช้สีชั้นที่ 2 คือ สีม่วงแดง และสีเขียวเป็นสีหลัก ประกอบด้วยสีชั้นที่ 1 คือสีเหลืองเป็นสีรอง

ตารางที่ 2 กลุ่มกุหลาบ

เกณฑ์	ลักษณะทางกายภาพ
รูปแบบ	ลวดลายสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากกุหลาบ
ลวดลาย	ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่ ดอกกุหลาบ ใบไม้ และตัวก้านกุหลาบ
สี	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้สีโทนร้อนเป็นสีหลัก ได้แก่ สีแดง, สีเหลือง, สีส้ม, สีม่วงแดง และสีน้ำตาลแดง - ใช้สีชั้นที่ 2 เป็นสีหลัก ได้แก่ สีชมพู, สีเขียว, สีโอรสแทรกด้วยสีชั้นที่ 1 ได้แก่ สีขาว และสีเขียวอ่อน - ใช้สีน้ำเงินเข้มเป็นฉากหลังเพื่อสร้างความโดดเด่นให้ตัวลาย
องค์ประกอบศิลป์	<ul style="list-style-type: none"> - มีองค์ประกอบหลักเป็นรูปดอกไม้แบบกลีบหยักและกลีบเหลี่ยม เชื่อมต่อกันด้วยก้านดอกและใบ บนเส้นโครงอิสระ ลักษณะการวางที่มีระยะห่างไม่เท่ากัน - ใช้หลักสมดุลแบบไม่สมมาตรตามแนวตั้ง ด้วยการซ้ำแบบไม่เท่ากัน
เกณฑ์	ลักษณะทางกายภาพ
องค์ประกอบศิลป์	<ul style="list-style-type: none"> - การทิ้งระยะห่างของแต่ละช่อดอกไม่เท่ากัน โดยทิ้งระยะห่างองแต่ละช่อดอกไม่เท่ากันตามขนาดและจังหวะการวางลาย โดยลายประกอบด้วยช่อดอกเล็ก ช่อดอกกลาง และช่อดอกใหญ่ ภาพรวมมีความโปร่ง แต่มีการใช้ฉากหลังสีเข้มเพื่อเพื่อความหนักแน่นและโดดเด่นให้กับตัวลาย ใช้ลวดลายแบบธรรมชาติเพียงอย่างเดียว

ตารางที่ 2 วิเคราะห์รูปแบบลวดลายกลุ่มกุหลาบ

ลวดลายสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากกล้วยไม้ ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่ ดอกกุหลาบ ใบไม้ และตัวก้านกุหลาบ มีองค์ประกอบหลักเป็นรูปดอกไม้แบบกลีบหยักและกลีบเหลี่ยม เชื่อมต่อกันด้วยก้านดอกและใบ บนเส้นโครงอิสระ ลักษณะการวางที่มีระยะห่างไม่เท่ากัน ใช้หลักสมดุลแบบไม่สมมาตรตามแนวตั้ง ด้วยการซ้ำแบบไม่เท่ากัน การทิ้งระยะห่างของแต่ละช่อดอกไม่เท่ากัน โดยทิ้งระยะห่างของแต่ละช่อดอกไม่เท่ากัน ตามขนาดและจังหวะการวางลาย โดยลายประกอบด้วยช่อดอกเล็ก ช่อดอกกลาง และช่อดอกใหญ่ ภาพรวมมีความโปร่ง แต่มีการใช้ฉากหลังสีเข้มเพื่อเพื่อความหนักแน่นและโดดเด่นให้กับตัวลาย ใช้ลวดลายแบบธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ใช้สีโทนร้อนเป็นหลัก ได้แก่ สีแดง, สีเหลือง, สีส้ม, สีม่วงแดง และสีน้ำตาลแดง ใช้สีขั้นที่ 2 เป็นสีหลัก ได้แก่ สีชมพู, สีเขียว, สีโอรสแทรกด้วยสีขั้นที่ 1 ได้แก่ สีขาว และสีเขียวอ่อน ใช้สีน้ำเงินเข้มเป็นฉากหลังเพื่อสร้างความโดดเด่นให้ตัวลาย

ตารางที่ 3 กลุ่มพันธุ์ไม้ในวรรณคดี

เกณฑ์	ลักษณะทางกายภาพ
รูปแบบ	ลวดลายสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากกลุ่มพันธุ์ไม้ในวรรณคดี
ลวดลาย	ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่ ดอกไม้และใบไม้ที่ผสมผสานกันหลากหลายชนิด กับโครงสร้างลวดลายเรขาคณิตของสีเหลี่ยมจัตุรัสที่นำมาเรียงซ้อนกันจนเกิดเป็นลายชั้นที่สอดด้านหลัง
สี	- ใช้สีโทนร้อน ได้แก่ สีส้ม, สีเหลือง, สีแดง, สีชมพู สีม่วงแดง ตัดกับสีโทนเย็น ได้แก่ สีเขียว, สีเขียวอ่อน โดยให้น้ำหนักของสีร้อนและเย็นในปริมาณที่เท่ากัน - ใช้สีขั้นที่ 2 คือสีน้ำตาล และสีครีม ช่วยในการเชื่อมโยงเข้าหากัน
องค์ประกอบศิลป์	- มีองค์ประกอบหลักเป็นรูปดอกไม้แบบกลีบมกล และกลีบหยัก เชื่อมต่อกันด้วยใบไม้ขอบหยัก เถาไม้ที่เรียงต่อกันเป็นเส้นนำสายตา ต่อเข้าหาดอกอื่นๆ มีการใช้ลักษณะของตัวลายดอกหลายขนาดแตกต่างกัน - ระยะห่างของแต่ละดอกแตกต่างกัน การวางลายต่อหนึ่งช่อลายค่อนข้างแน่น เห็นพื้นหลังน้อย แต่ทิ้งระยะห่างระหว่างช่อลายมากกว่า - ใช้ลวดลายเรขาคณิต ออกแบบเป็นกรอบนำสายตา วางตามแนวพื้นที่ด้านหลังของช่อลาย เพื่อเติมเต็มพื้นที่ว่างและเพิ่มรายละเอียดของลายให้มีความทันสมัย - ใช้หลักสมดุลแบบสมมาตรตามแนวตั้ง ด้วยการซ้ำแบบเท่ากัน - ใช้ลวดลายแบบธรรมชาติเป็นหลัก ลวดลายเรขาคณิตเป็นรอง

ตารางที่ 3 วิเคราะห์รูปแบบลวดลายพันธุ์ไม้ในวรรณคดี

ลวดลายสร้างสรรค์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากกลุ่มพันธุ์ไม้ในวรรณคดี ลวดลายธรรมชาติ ได้แก่ ดอกไม้และใบไม้ที่ผสมผสานกันหลากหลายชนิด กับโครงสร้างลวดลายเรขาคณิตของสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่นำมาเรียงซ้อนกันจนเกิดเป็นลายชั้นที่สองด้านหลัง มีองค์ประกอบหลักเป็นรูปดอกไม้แบบกลีบมกล และกลีบหยัก เชื่อมต่อกันด้วยใบไม้ขอบหยัก เถาไม้ที่เรียงต่อกันเป็นเส้นนำสายตา ต่อเข้าหา ดอกอื่นๆ มีการใช้ลักษณะของตัวลายดอกหลายขนาดแตกต่างกัน ระยะเวลาของแต่ละดอกแตกต่างกัน การวางลายต่อหนึ่งช่องลายค่อนข้าง แน่น เห็นพื้นหลังน้อย แต่ทั้งระยะห่างระหว่างช่องลายมากกว่า ใช้ลวดลายเรขาคณิต ออกแบบเป็นกรอบนำสายตา วางตามแนวพื้นที่ ด้านหลังของช่องลาย เพื่อเติมเต็มพื้นที่ว่างและเพิ่มรายละเอียดของลายให้มีความทันสมัย ใช้หลักสมดุลแบบสมมาตรตามแนวตั้ง ด้วยการ ซ้ำแบบเท่ากัน ใช้ลวดลายแบบธรรมชาติเป็นหลัก ลวดลายเรขาคณิตเป็นรอง ใช้สีโทนร้อน ได้แก่ สีส้ม, สีเหลือง, สีแดง, สีชมพู สีม่วงแดง ตัดกับสีโทนเย็น ได้แก่ สีเขียว, สีเขียวอ่อน โดยให้น้ำหนักของสีร้อนและเย็นในปริมาณที่เท่ากัน ใช้สีชั้นที่ 2 คือสีน้ำตาล และสีครีม ช่วยในการเชื่อมโยงเข้าหากัน

สรุปและอภิปรายผล

การออกแบบลวดลายโดยได้รับแรงบันดาลใจจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตั้งแต่ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวังสวนสุนันทา รูปแบบพรรณไม้ในวังสวนสุนันทา ภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา รวมถึงศึกษาเกี่ยวกับ องค์ประกอบศิลป์และวิธีการออกแบบลวดลาย ที่นำมาสู่การออกแบบลวดลายจากภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา จำนวน 3 ลวดลาย

โดยลวดลายทั้ง 3 ลวดลายนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการออกแบบและหลักองค์ประกอบศิลป์ที่เป็นหลักสากลและหลักการออกแบบ ลวดลายมาใช้ในการออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์ แต่ยังคงรูปแบบดั้งเดิมของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทาไว้ มีการแบ่งลายออกเป็น 3 กลุ่ม ตามรูปแบบการแบ่งหมวดหมู่ของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทาอันได้แก่ กลุ่มกล้วยไม้ กลุ่มกุหลาบ และกลุ่มพันธุ์ไม้ในวรรณคดี ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของภาพดอกไม้ขอบมน ดอกไม้ขอบหยัก ดอกไม้ขอบแหลม ใบไม้ เถา กิ่ง ซึ่งเป็นรูปภาพดั้งเดิม บนชุดสีเดิมที่มีการ สลับเปลี่ยนสัดส่วนใหม่ ให้มีความทันสมัยมากขึ้น รวมทั้งนำองค์ประกอบต่างๆข้างต้น มาจัดกลุ่มและเชื่อมโยงด้วยเทคนิคใหม่ โดยอ้างอิง จากเค้าโครงการจัดองค์ประกอบเดิมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มพันธุ์ไม้เหล่านั้นๆ ทำให้ได้ผลงานการออกแบบลวดลายที่มีความทันสมัย แต่ใน ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึง เสน่ห์และความงามของภาพวาดสีน้ำในวังสวนสุนันทา ที่มีความร่วมสมัยไม่เสื่อมคลาย

ข้อเสนอแนะ

ในงานออกแบบลวดลายนี้ ผู้วิจัยเลือกออกแบบลวดลาย โดยใช้ภาพต้นแบบดั้งเดิมของแรงบันดาลใจ เนื่องจากต้องการให้ผลงาน มีความร่วมสมัย และยังคงสื่อถึงชิ้นงานดั้งเดิมอยู่ แต่ในการทำวิจัยลักษณะนี้ ผู้วิจัยยังสามารถเลือกนำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือเลือกดึง สิ่งที่น่าสนใจอื่นๆ เช่น องค์ประกอบอื่นที่วาดอยู่ในภาพนำมาใช้ในการออกแบบลวดลาย รวมถึงออกแบบเครื่องแต่งกายได้อย่าง หลากหลาย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสามารถดัดแปลงชิ้นงาน ให้มีรายละเอียดขององค์ประกอบ การจัดกลุ่ม หรือการเชื่อมต่อที่มาก หรือน้อย กว่านี้ เพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งานในลักษณะอื่นๆ ได้อีกมาก ซึ่งจะเป็แนวทางที่เปิดกว้างให้ได้ขยายผลการศึกษาลงไป

เอกสารอ้างอิง

ชูศักดิ์ ไทพามณี. 2556. การออกแบบลวดลาย. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์

เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. 2549. องค์ประกอบศิลป์ 1. กรุงเทพฯ : สามลดา

แน่นน้อย ตติรารานนท์. 2523. สวนสุนันทาในอดีต. กรุงเทพฯ : พิษณุการพิมพ์

นวกรณ์ ศรีสรณกุลวงศ์. 2555. การออกแบบลวดลายดอกไม้ในวังสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา